

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Lausunto 43/1996 vp
Hallituksen esitys 232/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 26 päivänä marraskuuta 1996 hallituksen esityksen 232/1996 vp laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Tuulikki Haikarainen ja ylitarkastaja Maritta Hirvi sosiaali- ja terveysministeriöstä ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaan seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yksityisten alojen työeläkelakeja ja valtion eläkelakia siten, että työeläkelisää pienennetään 80 prosenttiin nykyisestä. Samalla työttömyyskassojen keskuskassan vakuutusmaksua pienennettäisiin 80 prosenttiin nykyisestä tasosta. Vuoden 1996 alusta voimaan tulleen uuden eläkepalkan laskentasäännön voimaantulosäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös vanhan laskentasäännön mukaan valituista vuosista voitaisiin enintään kaksi vuotta ajalta 1992—1995 ottaa mukaan laskettaessa 50 prosentin vuosiansiorajaa sekä määrättäessä valintavuosien yhteislukumäärää ns. 1/3-sääntöä sovellettaessa. Työsuhteen rekisteröintiin liittyviä toimenpiteitä ehdotetaan tehostettaviksi yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä. Työeläkkeen maksamisesta kunnalle sen järjestämän laitospäivä- tai perhehoidon ajalta ehdotetaan säädettäväksi myös yksityisten alojen työeläkelaeissa. Eläketurvakeskuksen toimivaltaa kansainvälisissä asioissa koskeva säännös ehdotetaan lisättäväksi työntekijäin eläkelakiin. Eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelakia ehdotetaan sovelletta-

vaksi aina silloin, kun ulkomaanliikenteessä käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa luovaa taiteellista tai esityksellistä työtä tekevä työntekijä on työsuhteessa, joka on tarkoitettu jatkumaan alle vuoden ajan.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta. Lait, jotka koskevat eläkepalkan laskentasäännösten voimaantulosäännöksiä muuttamista, tulisivat kuitenkin voimaan 30.12.1996.

Esityksen säätämisperustelujen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Muutoksilla ei alennettaisi kenenkään jo maksussa olevaa etuutta. Työeläkelisän tasoa koskeva muutos korjaisi eläketurvan tältä osin vastaamaan työttömyysturvan ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan tasoa. Eläkepalkan laskentasääntöä koskeva muutos parantaisi työntekijöiden eläketurvaa.

Valiokunnan kannanotot

Valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellisiä ovat sellaiset esitykseen sisältyvät ehdotukset, jotka vaikuttavat eläkkeen suuruuteen. Tällainen vaikutus on työeläkelisän laskentaperusteita ja eläkepalkan laskentasääntöä koskevilla muutoksilla. Näitä ehdotuksia on tarkasteltava sekä hallitusmuodon 12 §:ssä turvatun omaisuuden suojan että 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettua perustoimeentulon turvaa koskevan oikeuden kannalta.

Työeläkelisän laskentaperusteita koskevat ehdotukset tarkoittavat työeläkelisän pienentämistä ilman taannehtivia vaikutuksia 80 prosenttiin nykyisestä. Työeläkelisä on valtiosääntöoikeudellisesti erikoislaatuinen eläkkeeseen vaikuttava tekijä, koska sitä ei ole ansaittu sillä tavoin palkkaan liittyen kuin eläkeoikeuksien omaisuuden suojan taustalla olevissa tapauksissa on ollut kysymys. Joka tapauksessa nyt ehdotettu muu-

tos vastaa työttömyysturvan tasoon aiemmin tehtyä muutosta ja voidaan valiokunnan käsityksen mukaan säätää omaisuuden perustuslain-suojan estämättä tavallisella lailla.

Eläkepalkan laskentasääntöä koskevat ehdotukset vaikuttavat edullisesti eläkkeen määrään eläkkeensaajien kannalta ja myös ne voidaan toteuttaa tavallisella lailla.

Työeläkelisän laskentaperusteiden muutos ei johda siihen, että eläke jäisi määrältään alle hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitetun

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Ville Itälä /kok, jäsenet Esko Helle /vas, Gunnar Jansson /r, Ulla Juurola /sd, Anneli Jäätteenmäki /kesk, Marjut Kaarilahti /kok, Juha Korkeaoja /kesk,

turvan, joten ehdotus voidaan tältäkin kannalta arvioituna käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Valto Koski /sd, Heikki Koskinen /kok, Osmo Kurola /kok, Johannes Leppänen /kesk, Riitta Prusti /sd, Veijo Puhjo /va-r ja Maija-Liisa Veteläinen /kesk.